

VINA 3 – BỒI DƯỠNG HỌC SINH GIỎI TOÁN 7

GIÁO VIÊN: NGUYỄN THÀNH LONG

MỘT SỐ BÀI TOÁN LIÊN QUAN ĐẾN PHẦN LẺ CỦA SỐ THỰC – ĐÁP ÁN

www.vinastudy.vn**Bài 1:**

1) Tính giá trị biểu thức: $A = \left\{ \frac{1}{4} \right\} + \left\{ \frac{5}{4} \right\} + \left\{ \frac{9}{4} \right\} + \dots + \left\{ \frac{4n+1}{4} \right\}$, với n là số tự nhiên.

2) Cho $B = \left\{ \frac{2}{5} \right\} + \left\{ \frac{7}{5} \right\} + \left\{ \frac{12}{5} \right\} + \dots + \left\{ \frac{2017}{5} \right\}$. Tính $\{B\}$?

Bài 2: Rút gọn biểu thức: $S = \left[\frac{n+1}{2} \right] + \left[\frac{n+2}{2^2} \right] + \left[\frac{n+2^2}{2^3} \right] + \dots + \left[\frac{n+2^{2017}}{2^{2018}} \right]$.

Bài 3:

1. Chứng minh rằng: $\left[\frac{x}{3} \right] + \left[\frac{x+1}{3} \right] + \left[\frac{x+2}{3} \right] = [x]$, với mọi số thực x .

2. Rút gọn biểu thức:

$$M = \left(\left[\frac{x+1}{3} \right] + \left[\frac{3x+1}{3} \right] + \dots + \left[\frac{3^n x+1}{3} \right] \right) + \left(\left[\frac{x+2}{3} \right] + \left[\frac{3x+2}{3} \right] + \dots + \left[\frac{3^n x+2}{3} \right] \right).$$

Bài 4: Rút gọn biểu thức:

$$P = \left(\left\{ \frac{x}{3} + \frac{1}{3} \right\} + \left\{ \frac{x}{3^2} + \frac{1}{3} \right\} + \dots + \left\{ \frac{x}{3^n} + \frac{1}{3} \right\} \right) + \left(\left\{ \frac{x}{3} + \frac{2}{3} \right\} + \left\{ \frac{x}{3^2} + \frac{2}{3} \right\} + \dots + \left\{ \frac{x}{3^n} + \frac{2}{3} \right\} \right)$$

Lời giải:**Bài 1:**

1) Ta có $\left\{ \frac{4n+1}{4} \right\} = \left\{ n + \frac{1}{4} \right\} = \left\{ \frac{1}{4} \right\}$ (do n là số tự nhiên).

Số số hạng của tổng là: $\frac{(4n+1)-1}{4} + 1 = n+1$.

$$\text{Do đó } A = \frac{1}{4} \cdot (n+1) = \frac{n+1}{4}.$$

2) Các số hạng của B có dạng $\left\{ \frac{5k+2}{5} \right\} = \left\{ k + \frac{2}{5} \right\} = \frac{2}{5}$, với k là số tự nhiên.

Số số hạng của tổng là: $\frac{2017-2}{5} + 1 = 404$.

Do đó $B = \frac{2}{5} \cdot 404 = \frac{808}{5} = 161 + \frac{3}{5}$. Suy ra $\{B\} = \frac{3}{5}$.

Bài 2: Theo VD2, ta có: $\left[\frac{x}{2} \right] + \left[\frac{x+1}{2} \right] = [x] \Rightarrow \left[\frac{x+1}{2} \right] = [x] - \left[\frac{x}{2} \right]$.

Do đó ta có

$$\begin{aligned} S &= \left[\frac{n+1}{2} \right] + \left[\frac{n+2}{2^2} \right] + \left[\frac{n+2^2}{2^3} \right] + \dots + \left[\frac{n+2^{2017}}{2^{2018}} \right] \\ &= \left[\frac{n}{2} + \frac{1}{2} \right] + \left[\frac{n}{2^2} + \frac{1}{2} \right] + \left[\frac{n}{2^3} + \frac{1}{2} \right] + \dots + \left[\frac{n}{2^{2018}} + \frac{1}{2} \right] \\ &= [n] - \left[\frac{n}{2} \right] + \left[\frac{n}{2} \right] - \left[\frac{n}{2^2} \right] + \left[\frac{n}{2^2} \right] - \left[\frac{n}{2^3} \right] + \dots + \left[\frac{n}{2^{2017}} \right] - \left[\frac{n}{2^{2018}} \right] \\ &= [n] - \left[\frac{n}{2^{2018}} \right]. \end{aligned}$$

Bài 3:

1) Đặt $[x] = a \Rightarrow a \leq x < a+1$.

Khi đó ta có:

$$\left[\frac{a}{3} \right] + \left[\frac{a+1}{3} \right] + \left[\frac{a+2}{3} \right] \leq \left[\frac{x}{3} \right] + \left[\frac{x+1}{3} \right] + \left[\frac{x+2}{3} \right] < \left[\frac{a+1}{3} \right] + \left[\frac{a+2}{3} \right] + \left[\frac{a+3}{3} \right] \quad (1).$$

Đến đây ta xét 3 trường hợp:

TH1: $a=3k$ (k là số nguyên), khi đó thay vào (1) ta được:

$$3k \leq \left[\frac{x}{3} \right] + \left[\frac{x+1}{3} \right] + \left[\frac{x+2}{3} \right] < 3k+1 \Rightarrow \left[\frac{x}{3} \right] + \left[\frac{x+1}{3} \right] + \left[\frac{x+2}{3} \right] = 3k = a.$$

TH2: $a=3k+1$ (k là số nguyên), khi đó thay vào (1) ta được:

$$3k+1 \leq \left[\frac{x}{3} \right] + \left[\frac{x+1}{3} \right] + \left[\frac{x+2}{3} \right] < 3k+2 \Rightarrow \left[\frac{x}{3} \right] + \left[\frac{x+1}{3} \right] + \left[\frac{x+2}{3} \right] = 3k+1 = a.$$

TH3: $a=3k+2$ (k là số nguyên), khi đó thay vào (1) ta được:

$$3k+2 \leq \left[\frac{x}{3} \right] + \left[\frac{x+1}{3} \right] + \left[\frac{x+2}{3} \right] < 3k+3 \Rightarrow \left[\frac{x}{3} \right] + \left[\frac{x+1}{3} \right] + \left[\frac{x+2}{3} \right] = 3k+2 = a.$$

Do đó trong mọi trường hợp, ta đều có $\left[\frac{x}{3} \right] + \left[\frac{x+1}{3} \right] + \left[\frac{x+2}{3} \right] = a = [x]$, do đó ta có điều phải chứng minh.

2) Theo phần trên, ta có:

$$\left[\frac{x}{3} \right] + \left[\frac{x+1}{3} \right] + \left[\frac{x+2}{3} \right] = [x] \Rightarrow \left[\frac{x+1}{3} \right] + \left[\frac{x+2}{3} \right] = [x] - \left[\frac{x}{3} \right]$$

Do đó ta có

$$\begin{aligned}
 M &= \left(\left[\frac{x+1}{3} \right] + \left[\frac{x+2}{3} \right] \right) + \left(\left[\frac{3x+1}{3} \right] + \left[\frac{3x+2}{3} \right] \right) + \dots + \left(\left[\frac{3^n x+1}{3} \right] + \left[\frac{3^n x+2}{3} \right] \right) \\
 &= \left(\left[\frac{x}{3} + \frac{1}{3} \right] + \left[\frac{x}{3} + \frac{2}{3} \right] \right) + \left(\left[x + \frac{1}{3} \right] + \left[x + \frac{2}{3} \right] \right) + \dots + \left(\left[3^{n-1} x + \frac{1}{3} \right] + \left[3^{n-1} x + \frac{2}{3} \right] \right) \\
 &= [x] - \left[\frac{x}{3} \right] + [3x] - [x] + \dots + [3^n x] - [3^{n-1} x] \\
 &= [3^n x] - \left[\frac{x}{3} \right].
 \end{aligned}$$

Bài 4: Theo bài trên, ta có: $\left[\frac{x}{3} \right] + \left[\frac{x+1}{3} \right] + \left[\frac{x+2}{3} \right] = [x]$

Suy ra:

$$\begin{aligned}
 \frac{x}{3} - \left\{ \frac{x}{3} \right\} + \frac{x+1}{3} - \left\{ \frac{x+1}{3} \right\} + \frac{x+2}{3} - \left\{ \frac{x+2}{3} \right\} &= x - \{x\} \Rightarrow x+1 - \left(\left\{ \frac{x}{3} \right\} + \left\{ \frac{x+1}{3} \right\} + \left\{ \frac{x+2}{3} \right\} \right) = x - \{x\} \\
 \Rightarrow \{x\} + 1 &= \left\{ \frac{x}{3} \right\} + \left\{ \frac{x+1}{3} \right\} + \left\{ \frac{x+2}{3} \right\} \Rightarrow \{x\} - \left\{ \frac{x}{3} \right\} + 1 = \left\{ \frac{x}{3} + \frac{1}{3} \right\} + \left\{ \frac{x}{3} + \frac{2}{3} \right\}.
 \end{aligned}$$

Số số hạng của P là n nên ta có:

$$\begin{aligned}
 P &= \left(\left\{ \frac{x}{3} + \frac{1}{3} \right\} + \left\{ \frac{x}{3} + \frac{2}{3} \right\} \right) + \left(\left\{ \frac{x}{3^2} + \frac{1}{3} \right\} + \left\{ \frac{x}{3^2} + \frac{2}{3} \right\} \right) + \dots + \left(\left\{ \frac{x}{3^n} + \frac{1}{3} \right\} + \left\{ \frac{x}{3^n} + \frac{2}{3} \right\} \right) \\
 &= \left(\{x\} - \left\{ \frac{x}{3} \right\} + 1 \right) + \left(\left\{ \frac{x}{3} \right\} - \left\{ \frac{x}{3^2} \right\} + 1 \right) + \dots + \left(\left\{ \frac{x}{3^{n-1}} \right\} - \left\{ \frac{x}{3^n} \right\} + 1 \right) \\
 &= \{x\} - \left\{ \frac{x}{3^n} \right\} + n.
 \end{aligned}$$